

Чубенко Антон Григорович,

доктор юридичних наук, старший науковий співробітник, начальник кафедри економіко-правових дисциплін Національної академії внутрішніх справ

НАЦІОНАЛЬНА ОЦІНКА РИЗИКІВ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ВІДМИВАННЮ КОШТІВ ТА ФІНАНСУВАННЮ ТЕРОРИЗМУ

Якнайшвидша та повна імплементація Рекомендацій Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) відповідно до положень міжнародних договорів є обов'язком України. Перша Рекомендація FATF стосується питання оцінки ризиків та застосування підходу, заснованого на оцінці ризиків. При цьому ризик-орієнтований підхід, який, відповідно до попередніх редакцій Рекомендацій FATF, був лише факультативним для країн, став обов'язковим і згадка про нього міститься у багатьох рекомендаціях. Відповідно до Першої рекомендації «країни повинні визначати, здійснювати оцінку та розуміти ризики, пов'язані з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму для цієї країни, а також вживати заходів, включаючи визначення органу або механізму з метою координації дій з оцінки ризиків, та використовувати ресурси, спрямовані на забезпечення ефективного зниження ризиків. Ґрунтуючись на такій оцінці, країни повинні застосовувати підхід, заснований на оцінці ризику, з метою забезпечення відповідності заходів із запобігання або протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму ступеню виявлених ризиків. Такий підхід повинен бути основним підґрунтям для ефективного спрямування ресурсів в системі протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму, а також впровадження заходів, заснований на оцінці ризику, при застосуванні Рекомендацій. Якщо країни визначають рівень ризику як високий, вони повинні забезпечити, щоб їх режим з протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму належним чином усував такі

ризиків. Якщо країни визначають рівень ризику як невисокий, вони можуть прийняти рішення про застосування спрощених заходів в межах деяких Рекомендацій FATF за певних умов».

З урахуванням вимог БАТЕ у вітчизняне законодавство, присвячене протидії легалізації коштів, здобутих злочинним шляхом, були внесені суттєві зміни, зокрема запроваджена національна оцінка ризиків системи фінансового моніторингу, виокремленні заходи щодо боротьби із фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення, змінено підхід щодо визначення предикатних злочинів (включення податкових злочинів до предикатних), вдосконалено законодавчі аспекти, які впливають на якість розслідування злочинів з легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, внесено зміни до Кримінального процесуального кодексу України (щодо підслідності злочинів з легалізації), запроваджено фінансовий моніторинг щодо національних публічних діячів та посадових осіб міжнародних організацій, встановлено поріг для міжнародних грошових переказів, знято порогові суми для здійснення фінансового моніторингу ріелторами та нотаріусами, виключено осіб, які здійснюють операції з готівковими коштами на суму понад 150000 грн., з числа суб'єктів первинного фінансового моніторингу за рахунок введення обов'язкового моніторингу таких операцій банківськими установами, поліпшено процедуру зупинення фінансових операцій тощо[3]. Але нагальною потребою правозастосовної практики в сучасних умовах виступає питання тлумачення норм нового законодавства у сфері протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму, при цьому основна увага, на нашу думку, має бути приділена Національній системі оцінки ризиків(далі - НОР) як системи заходів, які здійснюються суб'єктами державного фінансового моніторингу та іншими уповноваженими органами державної влади та суб'єктами первинного фінансового моніторингу з метою визначення основних національних ризиків ВК та ФТ. НОР включає в себе виявлення національних ризиків, їх аналіз, висновки щодо них та визначення заходів, спрямованих на їх зменшення.

Мета попередньої НОР полягає у попередньому встановленні суті та рівня загроз, уразливостей, наслідків та пов'язаних з ними ризиків для країн у сфері відмивання коштів з можливістю подальшого використання цієї інформації для формулювання своєї політики протидії відмиванню коштів та ефективного розподілу обмежених ресурсів, що виділяються на протидію ВК. Методика проведення НОР у сфері відмивання коштів та фінансування тероризму суворо дотримується принципів, запроваджених у міжнародних стандартах з ризику.

З урахуванням змін у законодавчому регулюванні, обумовлених прийняттям у жовтні 2014 року Закону України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення" існує нагальна потреба нормативної деталізації вимог Національній системі оцінки ризиків. З цією метою доцільним видається розробка та прийняття Постанови Кабінету Міністрів України «Про Національну систему оцінки ризиків у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню

розповсюдження зброї масового знищення». Таким чином, зокрема, будуть створені умови для більш повної імплементації європейських принципів та норм ведення бізнесу, протидії кримінальному середовищу тіньової економіки та корупції.